

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET
Komisija za državno ureditev

Številka: 713-01/17-2/ EPA 1855-VII
Ljubljana, 8. 6. 2017

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), sprejela naslednje

M n e n j e

k Predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N) – druga obravnava

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju: komisija) je na 89. seji 24. 5. 2017 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N) – druga obravnava, EPA 1855-VII (v nadaljevanju: predlog zakona), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada RS (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija predloga zakona **ne podpira**.

* * *

Predstavnik predlagatelja (Ministrstvo za pravosodje, v nadaljevanju: MP) je predstavil predlog zakona. Gre za najboljšežnejšo novelo zakona doslej. Spremembe se lahko razporedijo v tri sklope: najprej gre za odločbe Ustavnega sodišča, ki so razveljavile določene določbe obstoječega zakona in se nanašajo na izvedbe hišnih preiskav pri odvetnikih in spremembe in prilagoditve predloga zakona na razveljavitev nekaterih delov Zakona o elektronskih komunikacijah in je treba zato ustrezno prilagoditi tudi določbe o pridobivanju podatkov o prometu v okviru kazenskega postopka. Drugi sklop je implementacija Direktive EU o določitvi minimalnih standardov na področju pravic, podpore in zaščite žrtev kaznivih dejanj, ki velja že nekaj časa in izboljšuje pravni položaj žrtve v vseh fazah postopkov; za spremembe odnosa do oškodovancev. Tretji sklop je pogojen z uporabo zakona v trikotniku med organi pregona, tožilcev in sodišč, ki si pri uporabi veljavnega ZKP želijo izboljšave. Osrednja ambicija novele je, da se pospešijo predkazenski in kazenski postopki, zato se spreminjajo določbe, ki omogočajo odločanje o uporabi varnostnih ukrepov, o spremembi in preklicu odločanja o pogojnih obsodbah, o preklicu pogojnih obsodb z varstvenimi ukrepi. Na pobudo sodišč bo to zdaj lahko delal en sodnik. Pospešitev delovanja postopkov bo omogočila združevanje zadev v predkazenskem postopku,

to pomeni, da če je v istem časovnem obdobju zoper istega osumljenca več kazenskih ovadb, se te lahko združijo in se izda enoten obtožni akt. Pomembna pridobitev bo določba, da se bo vročanje strankam izvajalo prek izvršiteljev in detektivov, ukinja pa se vročanje kot registrirana poklicna dejavnost. V skladu z novelo bo omogočeno, da se pri podaji ovadb priložijo podatki, ki so določeni kot zaupni podatki, če stranke menijo, da so pomembni za nadaljnje postopke. Olajšuje se pridobivanje statusnih bančnih podatkov, npr., da je nekdo lastnik računa, ne pa zneskov na računu; banka bo morala dati podatke o lastniku računa na zahtevo. Urejajo se pogoji in postopki za uporabo t. i. IMSI lovilca. Za obravnavo v Oddelku za preiskovanje in pregon uradnih oseb s posebnimi pooblastili pri Specializiranem državnem tožilstvu Republike Slovenije (v nadaljevanju: posebni oddelek) se izenačujejo vse pooblaščené uradne osebe (dodajajo se davčni in pravosodni policisti), njihova obravnavo se omejuje na pristojnost posebnega oddelka na tista kazniva dejanja, ki jih uradne pooblaščené osebe storijo pri izvrševanju pooblastili – v službenem času. Daje se možnost za ukinitvev nepotrebnega branja dokaznega gradiva na glavni obravnavi, kar potek postopkov zavleče za mesece, sodišče bo zdaj lahko omejilo branje, kadar bodo ugotovili, da so stranke v postopku že z vsem seznanjene. Pa predlogu zakona bo moralo drugostopenjsko sodišče ob vračanju sodbe na prvo stopnjo navesti tehtne razloge za to in ne bo šlo več za avtomatizem. Spreminjajo se procesni in organizacijski elementi, ki bodo izboljšali pravice oškodovancev (obveščenenost o fazah postopka, možnost izbire npr. na podlagi spola, kdo jih zaslišuje, zaslišanje v prostorih, kjer se ne morejo srečati z obdolžencem ...). Sodniki Vrhovnega sodišča bodo lahko podali ločena mnenja, urejajo se tudi pravice strank, da smejo zaradi učinkovite obrambe pogledati v tajne podatke, ki so bili podlaga za odločitev sodišč.

Predlagatelj je postopke strokovnega medresorskega usklajevanja, ki je teklo več kot eno leto, ocenil kot ustrezne. V usklajevanju je MP izmenjalo strokovna mnenja s predstavniki Odvetniške zbornice Slovenije (v nadaljevanju: OZS), predstavniki Policije, pravne stroke, tožilcev in drugimi. Predlagatelj je ocenil, da so materijo predloga zakona poskušali uskladiti, vendar priznavajo, da jim v celoti ni uspelo. Interesi obrambe in interesi tožilstva so različni kot interesi MP. Glede na upoštevanje javnega interesa je MP iz razprave upoštevalo pripombe, ki so po njihovem mnenju sodile v kontekst upoštevanja javnega interesa. Ves čas so v pripravi predloga zakona zasledovali cilj, da je treba vse postopke končati v najkrajšem možnem času, ne da bi ogrozili oškodovanca in obdolženca, in uporabiti vsa orodja, ki so že zdaj na razpolago, predlog zakona pa uvaja tudi nekatera nova. Vodilo MP je bila odločba Ustavnega sodišča iz 2015, ki narekuje državi in njenim organom, da v najkrajšem možnem času uporabijo vsa procesna orodja zato, da se lahko odloča v razumnem času. Država mora zagotoviti učinkovito uporabo orodij in pooblastil, vsako drugačno razlaganje je v nasprotju z načeli pravne države, ki implicira učinkovito in skrbno ravnanje in zagotavljanje človekovih pravic v najkrajšem možnem času, saj s tem ohranjamo tudi dostojanstvo oškodovanca in njegovo varnost.

Predlagatelj je izpostavil rešitve, ki niso popolnoma usklajene in so predmet polemike v javnosti. Odprto tako ostaja pooblastilo za zaslišanje, sprememba zaslišanja osumljencev in prič in določbe, ki govorijo o uvedbi oziroma predlogu za uvedbo sodne preiskave, kjer je edini kvalificiran predlagatelj tožilstvo. Predlagatelj je zavrnil namigovanja, da se spreminja koncept sodne preiskave. Kot pravi, je v predlogu

zakona samo jasno povedano, da t. i. predhodna preiskovalna dejanja državno tožilstvo v duhu pozitivne obveznosti, z največjo mero skrbnosti, kot je določilo Ustavno sodišče 2015, uporabi zato, da pride do svoje odločitve. Predlagatelj je prav tako zavrnil tezo, da novela uvaja rešitve, zaradi katere se ne bo vedelo, kdaj bo začetek predkazenskega postopka. Predlagatelj je dejal, da po tej logiki tudi zdaj ne vemo, kdaj se začne preiskava, ker se novela na to področje ne spušča in formalno naš koncept kazenskega postopka ne določa formalnega začetka predkazenskega postopka. Predlagatelj je v uvodni predstavitvi ocenil, da mnenje Zakonodajno-pravne službe potrjuje prepričanje, da so pripravili ustrezno novelo in je problematiziranih samo nekaj členov iz predloga zakona. Predlagatelj je opozoril še na Sodni svet, ki na predlog zakona ni imel pripomb, prav tako pa tudi, da tožilstvo in sodišča ter pravna stroka niso enotni v nasprotovanju določenim rešitvam v predlogu zakona, kot se želi prikazati v javnosti.

V uvodnem delu je predstavnik Vrhovnega državnega tožilstva (v nadaljevanju: VDT) predstavil njihov pogled na novelo Zakona o kazenskem postopku. Govoril je o 3 sklopih - določbe, ki so koristne in nujne, mnoge so predlagali tudi tožilci sami; določbe, ki na delo tožilstva ne bodo vplivale, in določbe, ki so jim v času javne razprave in medresorskega usklajevanja večinoma nasprotovali, vendar so v predlogu zakona vseeno ostale.

Predstavnik Odvetniške zbornice Slovenije (v nadaljevanju: OZS) je predstavil pogled odvetnikov na novelo zakona. Omenil je, da ni bilo dovolj odprte in jasne debate o predlogu zakona in se ni strinjal z MP, da je bilo usklajevanja veliko. Opozorjeno je bilo, da je pogled MP in OZS in tudi drugih diametralno nasproten. Po mnenju OZS je mnenje ZPS do predloga zakona opomin MP, da je koncept sprememb kazenskega postopka nesprejemljiv.

* * *

Komisija je uvodoma prisluhnila predstavitvi predloga zakona in pogledom na novelo, ki sta jih v nadaljevanju dopolnila predstavnika Vrhovnega državnega tožilstva in Odvetniške zbornice Slovenije.

Člani komisije so izpostavili nekatere dileme v predlogu zakona in opozorili na popolnoma različne poglede na mnenje ZPS, člani komisije so ga ocenili kot zelo kritičnega do predloga zakona in so ga videli kot podporo mnenjem v strokovni javnosti, ki imajo mnoge pomisleke do nekaterih rešitev v noveli zakona (spremembe pri zaslišanju osumljencev in prič s strani državnega tožilca in Policije v predkazenskem postopku, spremembe glede sodne preiskave, pravice obrambe v predkazenskem postopku, sprememba predpostavk za uvedbo preiskave ...) medtem ko je predlagatelj menil, da mnenje ZPS podpira njihov predlog, saj je glede na obsežnost novele izpostavljenih kot problematičnih le nekaj členov. Komisija je opozorila tudi na pisne pripombe drugih deležnikov, kot npr. Gospodarske zbornice Slovenije – Združenja za informatiko in telekomunikacije, Društva poravnalcev Slovenije v kazenskih zadevah in na seji predstavljene dileme s strani Odvetniške zbornice Slovenije in predstavnika Vrhovnega državnega tožilstva.

Komisija je tako izpostavila nasprotje med zapisano ambicijo zakona po učinkovitejši in bolj ekonomični izvedbi kazenskega postopka ob hkrati ustrezni ravni varstva

pravic udeležencev v postopku, večji kontradiktornosti kazenskega postopka in s tem povezani enakosti orožij obeh strank v postopku, saj samo MP meni, da predlog zakona daje obema stranema enakost orožij, medtem ko vsi ostali deležniki, tudi tisti, ki so običajno na različnih bregovih, pravijo, da temu ni tako in da je uvodni del novele zakona v popolnem nasprotju s predlogom predpisa. Člani komisije so opozorili na nejasnost utemeljitve spremembe glede ravnovesja obtožne in obrambne strani v postopkih in s tem na neenakost orožij, v katerem sta moč obtoževanja s strani države v boljši poziciji, kot je obramba obtoženca in sta tako postali neprimerljivi. Zato se komisija strinja, da bi drugačen kriterij za urejanje položaja obtožbe in obrambe v kazenskem postopku, ki je v svojem bistvu umetno ustvarjen spor med že v izhodišču neenakima stranema, vodil v navidezno legitimnost postopka, ki bi lahko bil zakonit, vprašanje pa je, ali bi bil pošten.

Komisija je opozorila še na predlog sprememb glede ureditve začetka preiskave, ki s spremembo, da se državni tožilec lahko odloči za sodno preiskavo ali pa se odloči, da je ne bo zahteval, temveč bo gradivo za svojo odločitev zbral na podlagi predvidenega spremenjenega prvega odstavka 165.a člena zakona in tako ne bo šlo za sodno kontrolo, kar je lahko sporno z vidika ustavnih jamstev 22. člena Ustave. Ker se to uvaja kot sistemska rešitev in ne kot izjema, se postavlja vprašanje, ali gre za poseg v ustavno zagotovljene pravice in če gre, ali je poseg skladen z načelom sorazmernosti.

Predstavnik VDT je članom komisije kot največji problem novele izpostavil nadomestitev sodne preiskave s policijsko tožilskimi dejanji v predkazenskem postopku. Predstavnik VDT je poudaril, da se ne spomni, da bi v zadnjih 20 letih nek del zakona naletel na tako enotno nasprotovanje stroke in je tako zdaj na eni strani MP in na drugi celotna stroka - Policija, odvetniki, tožilci, sodstvo. Opozoril je na problem, da vsi berejo isti zakon, vendar ga MP razume na en način in trdi, da v ničemer ne spreminja koncepta sodne preiskave in da spremembe pomenijo samo jasnejši zapis ureditve, kot že velja, vendar se orodja ne uporabljajo pravilno. Vsi drugi, lahko bi rekli praktiki, pa pravijo, da gre za velike spremembe, ki niso dovolj domišljene in bodo povzročile velike težave in zastoje v postopku. Dvom do predloga zakona je po mnenju predstavnika VDT fundamentalen. Tudi če se predlog sprejme, kot je zastavljen, se postavlja vprašanje, kako ga bodo tožilci, Policija, sodišča in odvetniki izvajali, če pa so prepričani, da je koncept napačen in bo pomenil zastoje v postopkih. Pri tem mnogi pravni strokovnjaki opozarjajo, da je zakon problematičen z ustavnega stališča in že na operativni ravni. Predstavnik VDT je zatrdil, da ni mogoče faze preiskave oziroma dejanj, ki jih opravlja sodnik, kot garant poštenosti postopka, nadomestiti z delovanjem Policije in tožilstva, pri čemer tisti, ki je predmet preiskovanj, nima nobene pravice, da predlaga dokaze ali pa da na zaslišanju sedi brez zagovornika. Po mnenju predstavnika VDT bomo v primeru sprejetja novele celoten kazenski postopek spremenili v skrajšani kazenski postopek in dobili obravnave, ki se leta ne bodo končale. Z njihove strani je bila članom komisije izražena prošnja za podporo, da se postopek sprejemanja predloga zakona ustavi in premisli o novem konceptu.

Predstavnik OZS je članom komisije pojasnil, da na novelo ZKP gledajo kot na veliko spremembo koncepta in narave kazenskega postopka. Po njihovem mnenju novela prinaša odpravo sodne preiskave in jo postavlja v pozicijo fakultativne in subsidiarne, kar pomeni, da ne obstaja več. Predstavnik MP je članom komisije pojasnil, da je

njihov namen skrajševati postopke in jih pospešiti. Kot je dejal, v našem sistemu obstaja velik nabor pravnih jamstev, ki so legitimna in dobrodošla, ampak pretirana in nepotrebna in predstavljajo veliko količino porabljenega časa za postopke in denarja. Izpostavil je primerjavo z avstrijskim in nemškim sistemom, ki sta podobna, kar se tiče koncepta ZKP in pri tej primerjavi se vidi, da so naši postopki pretirani in v ničemer ne vplivajo na poštenost in stopnjo zaščite obdolžencev v kazenskem postopku. Po mnenju predstavnika OZS pa sodna preiskava ni namenjena samo preiskavi, ampak ima še več drugih pomenov in je v koncept postopka prišla z določenim namenom. S stališča doktrine procesnega prava se zdi odprava preiskave utemeljena, v resnici pa je nujna, saj je sodna preiskava namenjena spoznavnemu procesu, ki daje informacije tožilstvu in obrambi. S predlogom ZKP-N pa obramba v tej fazi postopka sploh nima možnosti aktivnega sodelovanja, niti nima možnosti t. i. obrambnih poizvedb in pridobivanja ter zavarovanja dokazov v svoj prid, torej možnosti, da bi v okviru predkazenskega postopka tudi obdolženec s svojim zagovornikom (in strokovnimi pomočniki) zbiral dokaze na podoben način, kot tožilstvo in Policija. Glede na navedeno je ravnovesje porušeno in vrednost pridobljenih dokazov zmanjšana.

V razpravi je bil na komisiji izpostavljen tudi sistem priznanja krivde, ki je, glede na statistiko sodišč, v porastu. Ker so odvetniki pomemben deležnik v teh postopkih, je bilo s strani predstavnika OZS članom komisije pojasnjeno, kaj preiskava doda temu spoznavnemu postopku pri odločitvi o sprejemu priznanja krivde ali odklonitvi. Odvetniku za potrebe njegove stranke da informacije, da se stranki ustrezno svetuje in pove, da je dokazov toliko in so takšne vrste, da ni smiselno nadaljevati postopkov in sledi nasvet stranki, naj krivdo prizna. Če na tej točki preizkusimo nov sistem v noveli zakona, se to po mnenju odvetnikov ne bo več dogajalo, ker noben odvetnik v predvidenem konceptu skoraj do konca glavne obravnave ne bo mogel svetovati, da naj stranka pristane na priznanje krivde, ker bo v predkazenskem postopku z vsem gradivom razpolagalo samo tožilstvo, obramba ne bo imela dostopa. Predvidevanja so, da se lahko zgodi velik upad števila priznanj krivde strank, ki bodo imele odvetnike. Na drugi strani pa so pričakovanja, da se bo pri strankah, ki ne bodo imele odvetnika, gre za ekonomsko šibkejše sloje prebivalstva, zgodil porast priznanj krivde tudi tistih obdolžencev, ki so dejansko nedolžni, ker jim ne bo mogel nihče svetovati, kaj naj naredijo in jih bosta tožilstvo in Policija lažje prepričala, da obstaja dovolj dokazov za priznanje krivde.

Komisiji je bilo predstavljeno mnenje MP, da bodo predvidene spremembe glede sodne preiskave skrajšale postopke, vendar so bila članom komisije predstavljena tudi nasprotna stališča predstavnikov VDT in OZS, da temu ne bo tako, saj se je v preiskavah doslej veliko stvari razčistilo in se na glavni obravnavi s temi zadevami niso več ukvarjali. Preiskave in spoznavnega procesa po noveli zakona ne bo več, torej ne bo več postopka, ki je prečistil dokaze, vse bo počakalo na razpravnega sodnika, zato bo njegova obremenitev velika, zdaj se je dogajalo, da je sodnik vrnil zadeve v fazo preiskave zato, da so določene zadeve razčistili pred glavno obravnavo.

Predlagatelj je članom komisije izpostavil primere, ki kažejo na to, da je treba skrajšati predkazenske postopke, ki lahko trajajo tudi po 6 let in več in ne pridejo do odločitve, kar je po njihovem mnenju nedopustno in je zato treba takšna tveganja omejiti in vzpostaviti jasna orodja. Hkrati je člane komisije predstavnik OZS opozoril,

da predkazenski postopki najdlje trajajo v fazi policijske preiskave in ne sodne preiskave, zato lahko od hišne preiskave do glavne obravnave traja leta, vendar se to s predlogom zakona ne bo spremenilo, saj Policija nima omejitev za policijsko preiskavo, njena edina omejitev je zastaranje kazenskega pregona.

Predlagatelj je posebej izpostavil, da 29. člen Ustave ne loči med kaznivimi dejanji, za vsako kaznivo dejanje je obdolženec upravičen, da mu država zagotovi jamstva. Kot argument za spremembo izvajanja sodne preiskave pa je poudaril, da imamo v ZKP že predviden skrajšani postopek, ki se uporablja za obravnavo kaznivih dejanj, ki imajo zagroženo kazen do 3 let zapor in tožilstvo podaja obtožne predloge na sodišče, pri čemer ni nobenega predhodnega seznanjanja obdolženca z dokazi, sodišče le preveri, ali so razlogi, da obtožni predlog zavrže ali pa samo razpiše glavno obravnavo in niti ne da obtožencu možnosti, da se o zadevi izjasni. V tem primeru se obdolžencu pove, da ima pravico do odvetnika, da lahko sprejme sporazum o krivdi in da na glavno obravnavo lahko prinese vse dokaze, ki ga razbremenjujejo. Predlagatelj je posebej izpostavil, da je na letni ravni takšnih kaznivih dejanj približno 6000 od 9000 in ravno zato na MP menijo, da v noveli zakona glede uvedbe preiskave in zaslišanja prič in osumljencev ne predlagajo nekaj novega, saj se na obtožni predlog ni mogoče pritožiti, ampak šele direktno na glavni obravnavi. Predlagatelj je izpostavil še približno 700 primerov na leto, ki jih obravnavajo okrožna sodišča, in gre za dejanja z zagroženo kaznijo nad tremi leti zapor, kjer je sicer predvidena možnost sodne preiskave, ampak je že zdaj zapisano, da tožilstvo lahko brez sodne preiskave vloži neposredno obtožnico in tožilstva to možnost tudi izkoristijo. Omejitev pri tem je, da če gre za dejanja, za katera je zagrožena kazen nad 8 let zapor, morajo pred vložitvijo neposredne obtožnice pridobiti soglasje preiskovalnega sodnika in sodnik je dolžan osumljenca zaslišati. Predstavnik OZS je na komisiji argumente MP, češ, da je večina zadev že zdaj rešena na okrajnem sodišču, kjer tako ali tako ni ugovora zoper obtožnico, označil za nesprejemljive, saj v primeru postopkov pred okrajnim sodiščem govorimo o kaznih do 3 let in o pogojnih kaznih, medtem ko v primeru okrožnih sodišč govorimo o dolgoletnih zapornih kaznih. Glede trditev MP, da se v zvezi z zaslišanjem prič in uporabe dokazov nič ne spreminja, da so tudi zdaj priče zaslišane v predkazenskem postopku in se njihove izpovedi lahko uporabijo, je predstavnik OZS članom komisije dejal, da meni, da gre za zavajanje, saj sedanji Zakon o kazenskem postopku izrecno pravi, da sodišče na izpoved priče dane v predkazenskem postopku ne more nasloniti sodbe, medtem ko novela prinaša novost, da bo to zdaj mogoče, prav tako pri zaslišanju priče zagovornik obtoženega ne bo mogel biti navzoč. Zdaj bo zaslihanje lahko vodil npr. policist, kot ga bo sam želel, izpovedi prič ne bo mogoče preizkusiti in ta izpoved bo dokaz v kazenskem postopku, na posnetek zaslihanja te priče bo sodišče lahko oprlo svojo odločbo.

Komisija je izpostavila tudi spremembe glede pristojnosti posebnega oddelka. Predlog zakona predvideva, da bo posebni oddelk po novem pristojen le za preiskovanje sumov kaznivih dejanj, ki jih pooblašcene osebe storijo v službenem času, pri čemer so predstavniki posebnega oddelka ob obravnavi Letnega poročila posebnega oddelka za leto 2016 na seji Komisije za državno ureditev (10. maj 2017) posebej opozorili, da se mnoga kazniva dejanja, ki jih v zvezi s sumi kaznivih dejanj, predvsem policistov, opravljajo na posebnem oddelku, nanašajo na kazniva dejanja korupcijske narave, ki so storjena izven delovnega časa. Predstavniki posebnega oddelka so tudi izrazili stališče, da je treba izhajati iz namena ustanovitve posebnega

oddelka, ki je bil v tem, da policisti ne preiskujejo sami sebe, kar je bila tudi posledica odločb ESČP. Iz tega razloga tudi ni potrebe po širitvi pristojnosti na druge pooblaščen osebe, saj v njihovem primeru kolizije ni. Tako komisija kot Državni svet sta ob obravnavi letnega poročila posebnega oddelka izrazila nestrinjanje z manjšanjem pooblastil posebnega oddelka samo na službeni čas. Predlagatelj je v zvezi s 158. a členom članom komisije povedal, da so izhajali iz tega, da je treba zagotoviti enako obravnavo enakih. Pooblaščen uradne osebe, ki imajo prisilna pooblastila, so v neenakem položaju. Obravnavajo jih posebni oddelki na tožilstvu, ostale, ki enako posegajo s prisilnimi sredstvi v človekove pravice, pa ne, in zato celotno skupino pooblaščenih oseb zdaj izenačujejo, hkrati, pa, ker se bo povečal krog potencialnih osumljencev, je logično, da to zožujemo na tista kazniva dejanja, ki se zgodijo v času uporabe prisilnih sredstev in jih obravnava posebni oddelek in tako ščiti javni interes in integriteto teh ljudi. Pri tem pa je predlagatelj opozoril še na to, da je npr. policistov veliko, pa jih obravnava posebni oddelek glede kaznivih dejanj, medtem ko je tožilcev veliko manj, pa jih glede kaznivih dejanj ne obravnava nihče izven sistema. Zato obstaja ideja, da bi se ustanovil organ kot državni nadzornik, ki bi zagotovil objektivno nepristransko obravnavo in bi zunaj enega ali drugega sistema čim bolj enotno obravnaval vse skupine.

Člani komisije so na podlagi tako različnih in nasprotujočih si stališč nekaterih pomembnih deležnikov v kazenskih postopkih in MP izrazili svoje nelagodje. Prav tako se je oblikovalo prepričanje, da predloga zakona s takšno popotnico ni mogoče podpreti, saj gre za popolnoma nasprotujoče si poglede na določene faze kazenskega postopka. S strani nekaterih članov komisije je bilo izraženo tudi presenečenje, da je MP kljub nasprotovanju deležnikov nad predlaganimi rešitvami že v njihovi začetni fazi, z njimi vztrajalo do konca, pri čemer komisija meni, da MP ni uspelo jasno zavrniti argumentov ostalih deležnikov. Predlagatelj je pri tem članom komisije pojasnil, da je nasprotovanje nekaterih deležnikov samo znak, da ne želijo sprememb, ki bi izboljšale položaj in pospešile kazenske postopke, čeprav situacija ni dobra ne za oškodovance in ne za obdolžence in MP meni, da gre za parcialne interese, ki so sicer legitimni.

Komisija je na koncu izpostavila še opozorila ZPS, ki pravi, da izbira kazenskega postopka in poslovna ureditev organov pregona v našem pravnem redu sicer nista ustavno pravna kategorija, vendar pa se mora zakonodajalec pri urejanju držati tistih določb Ustave, ki posegajo na ta področja in znotraj teh omejitev. Urejanje kazenskega postopka in organov, ki sodelujejo v njem, mora biti v tenkočutnem ravnovesju, saj gre za področje, kjer prihaja do posegov v človekove pravice in svoboščine, po drugi strani pa za učinkovitost, ki izhaja iz načela zakonitosti. Člani komisije so poudarili, da je načelo učinkovitosti pri noveli prignana do tega roba, da se obdolžencu v fazi policijsko-tožilske preiskave odvzame aktivna vloga pri uveljavljanju pravice do obrambe in se ustvarja neravnovesje, zato je takšen poseg v nasprotju z Ustavo RS in uveljavljenimi načeli kazenskega prava. Postavi se vprašanje, kaj sploh je učinkovitost v kazenskem postopku? To ne more biti statistični podatek o številu obsojenih, učinkovitost je lahko samo vsebinska, del te pa je tudi upoštevanje človekovih pravic. Ni pravično in pošteno, če državni aparat, ki se postavi nasproti posamezniku, razglasi, da je učinkovit, ker je nekoga obsodil, ta pa se ni mogel braniti.

Člani komisije so izpostavili pogosto rabo besede učinkovitost v zvezi s predlogom zakona in menili, da učinkovitost v kazenskem postopku ni najboljšo merilo za pravično državo in če posegamo v ta sklop, ki je s stališča varstva človekovih pravic najbolj problematičen tako, da odpravljamo sodno preiskavo v predkazenskem postopku pri tem posegamo v eno najbolj občutljivih področij. Prav tako so izpostavili zadržanost do pretiranega poudarjanja statističnih podatkov v kontekstu kazenskega pregona. Komisija je poudarila, da tudi, če javnost pričakuje, da se čim več osumljencev za kazniva dejanja pravnomočno obsodi in s spremembami zakonodaje to omogočimo, to še ne pomeni, da je država pravična. Predlagatelj je pri tem izpostavil, da se v kontekstu kazenskega postopka učinkovitost nanaša na odločitve v razumnem roku ne glede na to kakšna je ta odločitev, pri čemer se uporabijo lahko vsa razpoložljiva sredstva.

* * *

Za poročevalko je bila določena državna svetnica Bojana Potočan.

Rajko Fajt, l.r.
predsednik